

Marrit Buruma werkt als orthopedagoog en onderzoeker bij INTER-PSY, een ggz-instelling in het noorden van Nederland. Zij heeft zich gespecialiseerd in diagnostiek bij jonge meisjes met autisme. Bij deze groep wordt het stellen van een diagnose door behandelaren als meer complex ervaren, waardoor er meer twijfel ontstaat of de diagnose wel kan worden gesteld. Mede daardoor wordt autisme bij jonge meisjes nog regelmatig 'gemist'.

Subtieler en soms onzichtbaar

Door Maria Hibma

Marrit Buruma vindt het belangrijk om autisme bij meisjes op jonge leeftijd te herkennen. Dat de kenmerken van autisme bij deze meisjes vaak subtieler zijn, zegt nog niets over hoeveel last zij ervaren. Veel meisjes krijgen als ze ouder zijn ook andere problemen, zoals angst, depressie of dwang. Daarom is zij de afgelopen jaren minder terughoudend geworden bij het stellen van een diagnose. Buruma: 'Moeders van deze kinderen die zelf autisme hebben, herkennen meestal veel bij hun dochter. Zij zeggen vaak over zichzelf: *had ik het maar eerder geweten*. Autisme bij jonge meisjes kun je beter herkennen als je oudere meisjes en volwassen vrouwen met autisme ontmoet en hun verhalen hoort. Iemand die veel ervaring heeft met diagnostiek, 'voelt' vaak ook of bepaalde bijzonderheden passend zouden kunnen zijn bij autisme. Uiteraard moet er altijd brede en zorgvuldige diagnostiek worden gedaan.'

Krijgen jonge meisjes met autisme tegenwoordig eerder een diagnose?

'Kinderen jonger dan zes jaar krijgen tegenwoordig steeds vaker de diagnose autisme. Ook bij meisjes wordt dit eerder en beter herkend. Het is steeds duidelijker geworden hoe verschillend autisme zich bij jonge kinderen kan uiten. Toch zijn er nog stappen te zetten. Veel kennis

ontbreekt nog over meisjes én jongens met een subtieler beeld van autisme. Vaak is het een puzzel om vast te stellen wat er met een kind aan de hand is en welke hulp het kind nodig heeft.

Bij meisjes en jongens met een combinatie van autisme en een ontwikkelingsachterstand is autisme vaak duidelijker te herkennen en zijn de onderlinge verschillen soms minder groot. Meisjes met een gemiddelde of bovengemiddelde intelligentie krijgen eerder hulp als zij kenmerken hebben die meer opvallen voor de buitenwereld, zoals taalproblemen, eetproblemen of gedragsproblemen. Ook meisjes met een migratieachtergrond komen vaker met hun ouders voor diagnostiek als er bijvoorbeeld sprake is van een duidelijke taalachterstand.'

Wat is opmerkelijk aan autisme bij jonge meisjes?

'Meisjes willen graag aan de verwachtingen voldoen en 'normaal' zijn. Onbewust beginnen zij op jonge leeftijd al met het camoufleren van hun autisme. Voor een deel van de meisjes geldt dit niet, zij hebben kenmerken van autisme zoals die ook bij de meeste jongens met autisme bekend zijn. Omgekeerd zijn er ook jongens die camoufleren. Er wordt nog veel onderzoek gedaan naar wat camouflage precies inhoudt. In de praktijk zie ik wel verschillen in autismerkennissen tussen jongens en meisjes jonger dan vier jaar, maar bij wetenschappelijk onderzoek worden meestal nog weinig verschillen gevonden. Kenmerkend voor sommige jonge meisjes met autisme is mee-vibreren met hun omgeving: heel goed emoties om zich heen aanvoelen en een sterke reactie geven op de stemming van hun ouders. Ouders zeggen weleens dat hun dochter zonder beschermlaagje geboren lijkt, alle prikkels en emoties komen

'Ouders zeggen weleens dat hun dochter zonder beschermlaagje geboren lijkt'

hard binnen. Bij alles moeten ze nadenken hoe ze kunnen voorkomen dat hun dochter van slag raakt. Een heel jong meisje kan bijvoorbeeld al vertellen dat ze het naar vindt als mensen haar aankijken. Maar ook een gevoel van ongemak komt voor, doordat ze niet weten 'hoe het moet' in het contact met de andere kinderen. Bij jonge meisjes zien ouders in verhouding minder vaak problemen in de sociale interactie dan bij jongens. Specifiek voor meisjes is wel dat zij soms snel wisselen tussen verschillende emoties of emoties heel extreem uiten.

Meisjes met autisme zijn vaak creatief, kunnen bijvoorbeeld goed tekenen en knutselen of goed met dieren omgaan. Ouders omschrijven hun dochter vaak als lief, behulpzaam en zorgzaam. Jonge meisjes met autisme kunnen heel innemend zijn. Voor hen is dit een manier om een brug naar de wereld te slaan, maar hierdoor is de omgeving ook vaak bereid om hen tegemoet te komen in wat zij nodig hebben.'

Hoe kan psycho-educatie voor jonge meisjes eruitzien?

'Voor zowel jongens als meisjes geldt dat psycho-educatie het beste in het dagelijks leven gegeven kan worden. Dat ouders of leerkrachten voor een jong kind benoemen wat er gebeurt, bijvoorbeeld als ze zien dat het kind iets lastig vindt. Hierdoor leert het kind betekenis te geven aan eigen ervaringen en gevoelens. Leraren kunnen samen met een jong kind op het schoolplein kijken naar wat andere kinderen doen en voor het kind de gebeurtenissen ondertitelen. Dit is een natuurlijke manier om sociale vaardigheden te leren. Door te observeren en te kopiëren kan een kind leren van de omgeving, maar het kan een meisje ook veel energie kosten. Het vinden van een balans hierin is vaak een uitdaging.'

Wat moeten mensen echt weten over autisme bij jonge meisjes?

'Op kinderdagverblijven en scholen realiseren medewerkers zich niet altijd dat autisme bij meisjes (en sommige jongens) onzichtbaar voor hen kan zijn. Kinderen kunnen zich namelijk thuis heel anders gedragen dan ergens anders. Jonge kinderen kunnen zich onbewust zo

aanpassen aan de verwachtingen van hun omgeving, dat het autisme soms bijna niet zichtbaar is. Dit kan hen alleen zoveel energie kosten dat zij bij thuiskomst instorten van vermoeidheid of zich ontladen door een driftbui. Het is van groot belang dat de school en ouders bij deze meisjes samenwerken om toch aanpassingen voor hen te doen, zodat zij op een later moment niet uitvallen. Een voorbeeld van een aanpassing is hersteltijd bieden om bij te komen na sociale activiteiten of aan het einde van een schooldag. Een andere aanpassing is om een sociale time-out te bieden waarbij een meisje even mag gaan tekenen of puzzelen tijdens school. Soms wijzen meisjes aanpassingen af, omdat ze niet willen opvallen. Meisjes hebben dan onbewust of later soms bewust een knop omgezet: *op school wil ik normaal zijn!* ●

Meer info:

autismejongekind.nl (jonge kinderen met autisme)
fann-autisme.nl (meisjes en vrouwen met autisme)